

Advies RCE voorafgaand aan het indienen van een aanvraag omgevingsvergunning (vooroverleg)

Een eigenaar van een gebouw of een groen rijksmonument zoekt voor de eerste keer contact met de gemeente of een omgevingsdienst. Controleer in het [rijksmonumentenregister](#) of het gebouw of de (groene) aanleg beschermd is als rijksmonument. Dit is het moment om algemene informatie te geven over de mogelijkheden voor het wijzigen en herstellen van een rijksmonument. Betrek de collega erfgoed (indien van toepassing) bij alle vormen van vooroverleg. Het vooroverleg leent zich goed voor kennisuitwisseling en anticipeert op de [Omgevingswet](#).

Deze wegwijzer geeft informatie over:

- 1. Heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een adviesrol als nog niets op papier staat?**
 - › Wat is cultuurhistorisch onderzoek?
 - › Wie kan ik vragen voor een cultuurhistorisch onderzoek?
- 2. Is advies van de RCE verplicht bij een idee, schets of een uitgewerkt plan op papier?**
- 3. Hoe vult de RCE de adviesrol in tijdens het vooroverleg?**
 - › het bouwplanoverleg van het steunpunt cultureel erfgoed
 - › een preadvies
- 4. Wat kan ik met een verslag van een bouwplanoverleg of een preadvies?**
- 5. Welke stukken zijn nodig voor een bouwplanoverleg of een preadvies?**
- 6. Hoe vraag ik een bouwplanoverleg of een preadvies aan?**
- 7. Vervangt een bouwplanoverleg of een preadvies voorafgaand aan een aanvraag omgevingsvergunning (vooroverleg) een advies na een aanvraag omgevingsvergunning (Wabo)?**

[Bijlage 1](#): Stroomschema met adviesmogelijkheden van de RCE

[Bijlage 2](#): Algemene aanvullende informatie

1. Heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een adviesrol als nog niets op papier staat?

De RCE heeft (nog) geen adviesrol als er nog niets op papier staat. Adviseer het plan met behulp van een (restauratie) architect uit te werken tot een idee, schets of een plan op papier. Betrek de collega erfgoed, maak een afspraak met de eigenaar op het gemeentehuis of bij het rijksmonument en geef de eigenaar algemene informatie relevant voor een vervolgstap. Denk aan:

- beschikbare informatie over de geschiedenis bijvoorbeeld in de vorm van ontwerptekeningen, afbeeldingen, [een cultuurhistorisch onderzoek](#) bijvoorbeeld in de collecties van de RCE of andere archieven en (erfgoed)organisaties en instellingen;
- de richtlijnen [bouw-](#), [kleur-](#) en [tuinhistorisch](#) onderzoek;
- informatie over behoud en herstel van erfgoed, bijvoorbeeld de [restauratieladder](#) en de [uitvoeringsrichtlijnen](#) van de Stichting ERM;
- informatie over het [verduurzamen](#) van rijksmonumenten;
- informatie over [kerkenvisies](#);
- het [afwegingskader in geval van aardbevingsschade en versterking](#);
- algemene informatie van de RCE over [boerderijen](#), [dijken](#), [groen](#), [hooibergen](#), [kasteelruïnes](#), [herbestemming kerken](#), [aanpassing kerken](#), [kloosters](#) en [watertorens](#);
- informatie over andere erfgoedwaarden in de directe omgeving die relevant zijn voor de opgave, bijvoorbeeld een [archeologisch rijksmonument](#), een [beschermde stads- of dorpsgezicht](#), een [molenbiotop](#) of een [nationaal cultuurlandschap](#);
- informatie in de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en de procedure van een [Omgevingsvergunning](#) voor gebouwde en groene rijksmonumenten.

› Wat is cultuurhistorisch onderzoek?

Cultuurhistorisch onderzoek is onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis en de monumentale waarde van erfgoed. Een onderzoeker gaat op zoek naar het oorspronkelijke ontwerp en de wijze waarop en waardoor, het erfgoed door de tijd heen is veranderd. Een onderzoeker analyseert, interpreteert en waardeert het rijksmonument met behulp van kennis en informatie. Een cultuurhistorisch onderzoek geeft inzicht in de oorspronkelijke verschijningsvorm, de veranderingen die in de loop der tijd zijn doorgevoerd en de monumentale waarde van de verschillende onderdelen en tijdlagen die nu nog aanwezig zijn.

Cultuurhistorisch onderzoek kan betrekking hebben op verschillende soorten erfgoed, zoals [archeologie](#), cultuurlandschap, museale collecties, [stedenbouwkundig](#), [groen](#) en gebouwd erfgoed. Ieder erfgoedveld heeft zijn [eigen onderzoeksmethode](#). Voor gebouwd en groen erfgoed wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen [bouw-](#), [kleur-](#) en [tuinhistorisch](#) onderzoek.

› Wie kan ik vragen voor een cultuurhistorisch onderzoek?

Cultuurhistorisch onderzoek wordt uitgevoerd door zelfstandige en gespecialiseerde adviesbureaus op het gebied van cultuurhistorie of een adviesbureau als onderdeel van een welstandsorganisatie van de [Federatie Ruimtelijke Kwaliteit](#). Ook enkele [provinciale erfgoedhuizen](#) voeren cultuur-historisch onderzoek uit. Attendeer de eigenaar op het belang van een goede opdrachtformulering die is afgestemd op de opgave en het belang van onafhankelijk onderzoek. Gebruik de richtlijnen [bouw-](#), [kleur-](#) en [tuinhistorisch](#) onderzoek.

Adviesbureaus zijn op verschillende wijze te vinden:

- navraag bij de [Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici](#) (VNK) (kunst- en architectuurhistoricus);
- het kwaliteitsregister van de [Bond van Nederlandse Bouwhistorici](#) (bouwhistoricus);
- navraag bij de [Vakgroep Groen Erfgoed \(tuinhistoricus\)](#);
- navraag onderzoeker kleurhistorie (kleurhistoricus);
- zoeken op het internet.

2. Is advies van de RCE verplicht bij een idee, schets of een uitgewerkt plan op papier?

Nee. Het is een extra dienstverlening om met de betrokken partijen te komen tot een goed evenwicht tussen behoud en vernieuwing met voldoende zorg voor de monumentale waarde van het rijksmonument. De RCE vervult een adviesrol op verzoek van de gemeente bij bepaalde ingrepen:

- (gedeeltelijke) sloop ([bekijk voorbeelden of toelichting](#))
- ingrijpende wijziging voor zover de gevolgen vergelijkbaar zijn met de gevolgen van (gedeeltelijke) sloop ([bekijk voorbeelden of toelichting](#));
- reconstructie ([bekijk voorbeelden of toelichting](#));
- herbestemming ([bekijk voorbeelden of toelichting](#)).

Adviseer gebruik te maken van vooroverleg met (een van) de wettelijke adviseurs via een het [bouwplanoverleg](#) van het steunpunt cultureel erfgoed (een mondelinge uitwisseling in de vorm van een overleg) of een [preadvies](#) (een schriftelijk advies op verzoek van gemeenten).

Vooroverleg biedt de mogelijkheid om vroegtijdig kennis uit te wisselen en te anticiperen op de [Omgevingswet](#). De gemeente bepaalt samen met de eigenaar of en hoe hier gebruik van wordt gemaakt. Wil de eigenaar geen gebruik van maken van vooroverleg dan kan het plan worden gecontroleerd op de [vergunningplicht](#), de [indieningsvereisten](#) en of de [ingreep](#) adviesplichtig is.

3. Hoe vult de RCE de adviesrol in tijdens het vooroverleg?

Dit kan via

- a. het bouwplanoverleg van het steunpunt cultureel erfgoed
- b. een preadvies

a. het bouwplanoverleg van een steunpunt cultureel erfgoed

Voor een mondelinge uitwisseling in de vorm van een overleg kan gebruik worden gemaakt van het bouwplanoverleg van het [steunpunt cultureel erfgoed](#) in uw provincie. In dit overleg worden plannen, die raakvlak hebben met archeologische, gebouwde/groene rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, in een vroeg stadium besproken. De adviseur architectuurhistorie van de RCE is vast agendalid van dit overleg. Vaak schuift namens de RCE ook de adviseur bouwkunde aan. Afhankelijk van de opgave is een adviseur archeologie, erfgoed en ruimte of een specialist Monumenten en Collecties aanwezig. Naast een vertegenwoordiging van de RCE is meestal ook het college van Gedeputeerde Staten vertegenwoordigd. Voor een gelijktijdige afstemming tussen alle wettelijke adviseurs is het mogelijk om ook een afvaardiging van de gemeentelijke adviescommissie mee te vragen. Kies in provincies [zonder bouwplanoverleg](#) van het steunpunt cultureel erfgoed voor een andere overlevorm.

• Wat kan ik verwachten van de inbreng van de RCE in een (bouwplan)overleg?

De inbreng van een adviseur architectuurhistorie heeft onder meer betrekking op:

- het stellen van vragen ter verduidelijking van de opgave;
- de monumentale waarde en de kernkwaliteiten van een rijksmonument;
- belang van (aanvullend) cultuurhistorisch onderzoek;
- het zoeken naar een goed evenwicht tussen behoud en vernieuwing;
- het formuleren van uitgangspunten voor de ruimte voor verandering;
- inbrengen van inspiratiebronnen voor de opgave/ vernieuwing;

- de kwaliteit van het herstel van monumentale onderdelen;
- de winst- en verliespunten vanuit het oogpunt van de monumentale waarde en eventuele alternatieve oplossingen en aanbevelingen voor een volgende stap.

Ook kunnen tijdens een overleg procesafspraken worden gemaakt over het betrekken van de wettelijke adviseurs in het vervolgtraject.

b. Preadvies

Een preadvies is een schriftelijk advies op verzoek van een gemeente voorafgaand aan het indienen van een aanvraag omgevingsvergunning. De RCE adviseert op basis van inhoudelijke deskundigheid, heldere uitgangspunten en duidelijke overwegingen. Dit proces is inzichtelijk gemaakt in het zogenaamde [Uitgangspuntendocument advisering gebouwde en groene rijksmonumenten RCE](#).

4. Wat kan ik met een verslag van een bouwplanoverleg of een preadvies?

Met een verslag van een bouwplanoverleg of een preadvies is het mogelijk de eigenaar te adviseren over de vervolgstap:

- plan niet wijzigen en het plan controleren op een [vergunningsplicht](#), de [indieningsvereisten](#) en of de [ingreep](#) adviesplichtig is;
- plan wijzigen/verder uitwerken en het plan controleren op een [vergunningsplicht](#), de [indieningsvereisten](#) en of de [ingreep](#) adviesplichtig is;
- plan wijzigen/verder uitwerken/opnieuw voorleggen aan de wettelijke adviseurs.

De eigenaar maakt zelf een keuze over de vervolgstap.

5. Welke stukken zijn nodig voor een bouwplanoverleg of een preadvies?

In het voortraject is niet altijd alle informatie beschikbaar. Dat is niet erg. Een plan hoeft niet tot in detail te zijn uitgewerkt. Lever voor een bouwplanoverleg of een preadvies alle stukken aan die op dat moment beschikbaar zijn. Het gaat om informatie die de opgave, de ingreep, de monumentale waarde en de kwaliteit van het herstel verduidelijken, zoals:

- de monumentale waarde van het rijksmonument, bijvoorbeeld historische afbeeldingen, ontwerptekeningen of een [cultuurhistorisch onderzoek](#), ook als dit al een aantal jaar oud is;
- de te slopen onderdelen, bijvoorbeeld een slooptekening;
- de toe te voegen onderdelen, bijvoorbeeld schetsen of tekeningen bestaand en nieuwe toestand;
- de technische staat, de gebreken en de wijze van herstel bijvoorbeeld een technische opname, gebrekentekening en een werkomschrijving.

6. Hoe vraag ik een bouwplanoverleg of een preadvies aan?

Wilt u gebruik maken van het bouwplanoverleg van het steunpunt cultureel erfgoed? Agendeer dan het plan bij het [steunpunt cultureel erfgoed](#) in uw provincie. Als u zelf een bouwplanoverleg coördineert en u wilt dat de RCE aanwezig is, benader dan de adviseur architectuurhistorie. Weet u niet wie uw adviseur is, neem dan contact op via het [contactformulier](#). Stuur de stukken in alle gevallen aan de RCE voorafgaand aan het bouwplanoverleg bij voorkeur met behulp van het [Omgevingsloket online](#) (Olo). Zo kan de adviseur architectuurhistorie zich voorbereiden op het overleg en het plan afstemmen met de collega adviseurs en specialisten. Het steunpunt cultureel erfgoed zorgt voor de uitnodiging en de verslaglegging.

Wilt u een preadvies? Stuur dan een adviesverzoek naar de RCE. Gebruik hiervoor het [Omgevingsloket online](#) (Olo).

Als het niet mogelijk is om Olo te gebruiken, kunt u de stukken per mail sturen naar omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl of per post naar de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort).

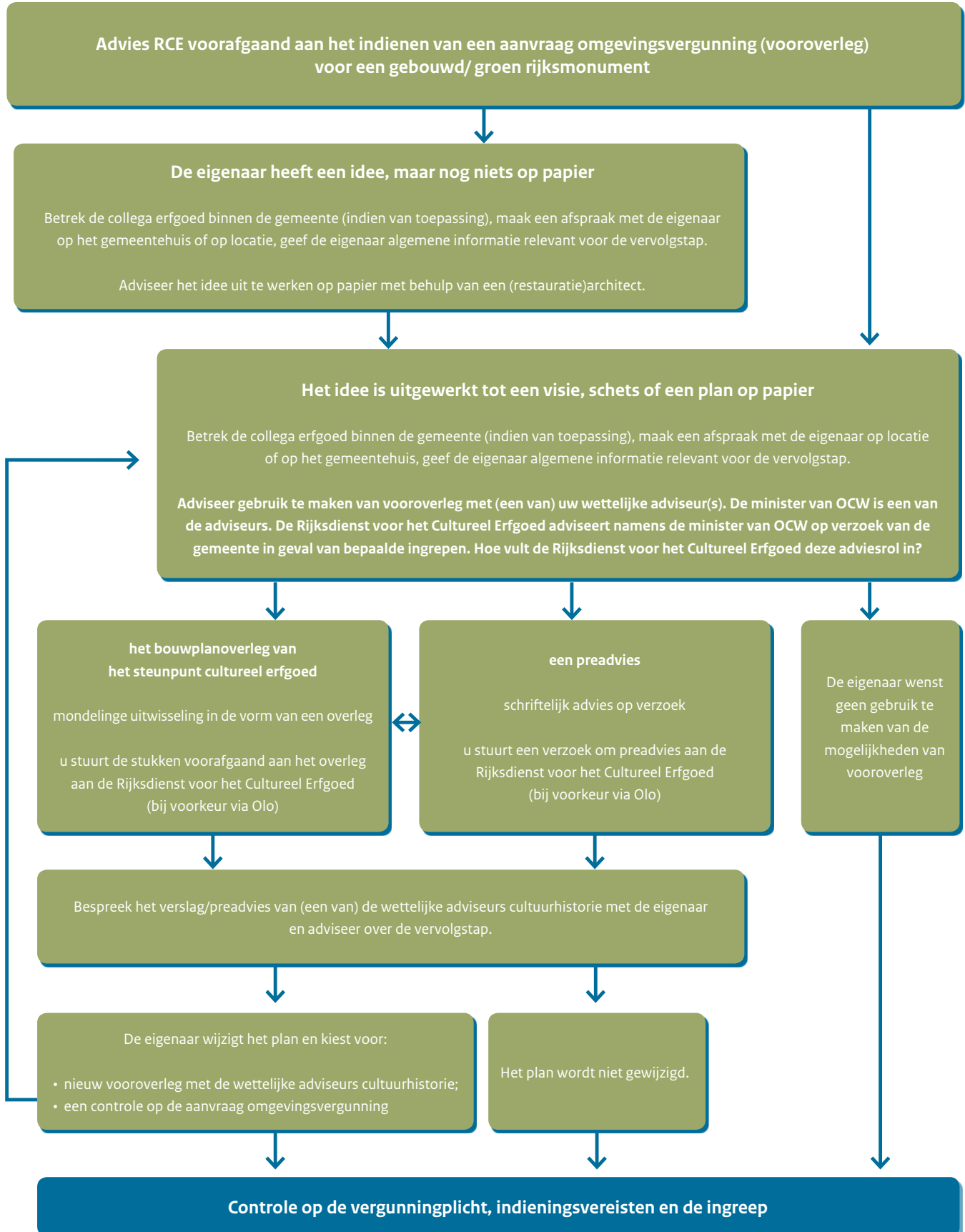
Vermeld de volgende gegevens:

- vooroverleg (voorafgaand aan het indienen van een aanvraag omgevingsvergunning)
- [rijksmonumentnummer](#)
- bouwplanoverleg/ preadvies
- opgave, ingreep en werkzaamheden
- plananalyse van de collega erfgoed binnen de gemeente (indien van toepassing)
- gewenste adviestertermijn

7. Vervangt een bouwplanoverleg of een preadvies voorafgaand aan een aanvraag omgevingsvergunning (vooroverleg) een advies na een aanvraag omgevingsvergunning (Wabo)?

Nee. Het wettelijke advies na een aanvraag omgevingsvergunning blijft de basis voor een besluit over de aanvraag omgevingsvergunning (Wabo).

Bijlage 1: stroomschema

Bijlage 2: algemene aanvullende informatie

Wie vervult de adviesrol namens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)?

De adviseurs architectuurhistorie van de RCE adviseren namens de minister van OCW. De adviseur architectuurhistorie heeft algemene kennis van de architectuurgeschiedenis, ervaring over de wijze waarop de monumentale waarde van het rijksmonument kan worden samengebracht met de opgave en op welke wijze deze waarde kan worden ingezet als inspiratiebron. De adviseur streeft naar een integrale advisering en werkt samen met de andere adviseurs en specialisten Monumenten en Collecties binnen de RCE.

Wie zijn, naast de minister van OCW, de andere wettelijke adviseurs van de gemeente?

De andere wettelijke adviseurs zijn:

- gemeentelijke adviescommissie (advies verplicht bij alle ingrepen, rijks- en gemeentelijke monumenten);
- het college van Gedeputeerden Staten (advies verplicht bij bepaalde ingrepen, alleen rijksmonumenten buiten de bebouwde kom).

Wilt u meer weten over de adviestaak van de gemeentelijke adviescommissie en het college van Gedeputeerde Staten neem dan contact op met de collega erfgoed binnen de gemeente, de secretaris van de gemeentelijke adviescommissie, de provincie of het [steunpunt cultureel erfgoed](#).

Waarvoor kan ik terecht bij mijn collega('s) erfgoed?

Voor alle inhoudelijke vragen over gebouwde en groene rijksmonumenten binnen de gemeente is de collega erfgoed het aanspreekpunt. Betrek deze collega dan ook bij adviesaanvragen. Dit zorgt voor continuïteit in het proces en verhoogt de kwaliteit van het plan. Is er geen collega erfgoed binnen de gemeente? Dan kunt u terecht bij de wettelijke adviseurs, het [steunpunt cultureel erfgoed](#) in uw provincie of bij andere gemeenten.

Wat is de rol van een steunpunt cultureel erfgoed?

Voor vragen over de uitvoering van wettelijke erfgoedtaken en verantwoordelijkheden is het mogelijk een beroep te doen op het [steunpunt cultureel erfgoed](#). Iedere provincie heeft zijn eigen steunpunt. De steunpunten zijn een initiatief van de gezamenlijke Nederlandse provincies en het ministerie van OCW. Iedere provincie heeft op een eigen manier invulling gegeven aan de steunpuntfunctie. Bijna allemaal hebben ze een website, een helpdeskfunctie, een bouwplanoverleg en organiseren ze bijeenkomsten over actuele ontwikkelingen in de erfgoedzorg.

Welke andere wettelijke erfgoedtaken van de minister van OCW worden uitgevoerd door de RCE?

- het besluiten over een aanvraag [monumentenvergunning](#) voor een archeologische rijksmonument.
- het adviseren over een wijziging in een [beschermde stads-of dorpsgezicht](#).

Wat kan ik doen in geval van een incident met een rijksmonument?

De RCE heeft een incidententeam voor incidenten waarbij schade is ontstaan aan een rijksmonument. Denk aan een ingestort dak door een omgevallen boom of verwoesting van een groot deel van een pand door een brand. Het team bestaat uit bouwkundigen en architectuurhistorici.

Gemeenten kunnen incidenten [melden bij het incidententeam](#). Afhankelijk van de ernst van het incident brengt het team een bezoek aan het pand. Het incidententeam van de RCE adviseert over maatregelen die vervolgschade kunnen voorkomen. Denk aan het stutten van muren en vloeren of het pand beschermen met een zeil of hek.